

UČITELJSKI TOVARIŠ

Glasilo avstrijskega jugoslovanskega učiteljstva

Vse spise, v oceno poslane knjige itd. je pošiljati samo na naslov:

**Uredništvo Učiteljskega Tovarša
v Idriji.**

Rokopisov ne vračamo.

Vse pošiljatve je pošiljati franko.

Učiteljski Tovarš izhaja vsak petek popoldne.

Ako je ta dan praznik, izide list dan pozneje.
Vse leto velja 8 K
pol leta 4 „
četrt leta 2 „
posamezne številke po 10 h.

Za reklamne notice, pojasnila, poslana, razpise služb je plačati po 20 h za petit-vrsto. Priloge poleg poštne 6 K.

Za oznanila je plačati od enostolpne petit-vrste, če se tiska enkrat . . . 14 h
„ „ dvakrat . . . 12 „
„ „ trikrat . . . 10 „
za nadaljna uvrščenja od petit-vrste po 8 h.
Oznanila sprejema Učiteljska tiskarna (telefon št. 118).

Naročnino, reklamacije, to je vse administrativne stvari je pošiljati samo na naslov:

**Upravništvo Učiteljskega Tovarša
v Ljubljani, Gradišče št. 2.**

Poštna hranilnica št. 53.160.

Reklamacije so proste poštne.

Udeležencem slovanskega učiteljskega kongresa v Pragi.

Odbor za slovanski učiteljski kongres v Pragi je marljivo na delu in skrbi vsestransko, da se shod izvrši lepo v čast slovanskemu učiteljstvu in v proslavi slovanskega ljudskega šolstva. Udeležba obeta biti velikanska. Častno bode zastopano slovensko in istrsko-hrvaško učiteljstvo. Zglasilo se je do danes že 30 udeležencev; tudi Dalmacija pošlje svoje zastopnike.

Označil sem v zadnji številki „Učit. Tovarša“ železniške proge, po katerih se bodo vozili oni, ki kupijo okrožne vožnje listke. Zglasiti se morajo zanje pri najbližji železniški postaji vsaj 3 dni pred odhodom. Iz Ljubljane bo veljal okrožni vožnji listek približno 60 K z brzovlaki v III. razredu. Vožnja po določeni progi z okrožnim vožnjim listom je precej draga. Zato je vložila naša „Zaveza“ na železniško ministrstvo prošnjo za znižano vožnjo za vse udeležence. Toda veliko upanja ni, da bi bila prošnja ugodno rešena, ker je bila odbita tudi nekaterim drugim društvom. Če ne bomo dosegli znižanja vožnje in komur se zdi vožnja predraga, naj se vozi tja in nazaj po državni železnici s poštnim vlakom v III. razr., kar bo dokaj ceneje.

V prihodnji številki „Učit. Tovarša“ bodo nadaljna obvestila.

L. Jelenc.

Važna razsodba upravnega sodišča.

Upravno sodišče je nedavno izdalo odločbo, ki je za učiteljstvo dalekosežnega in načelnega pomena, in sicer zato, ker je z njo neoporečno utemeljena zahteva po odpravi tajne kvalifikacije, ki jo še vedno zagovarjajo boječi birokrati.

Leta 1906. se je izvršila na podstavi novega zakona učit. plač na Nižjem Avstrijskem uvrstitev učiteljstva v različne plačilne kategorije. Pri tem naj bi po izvršilni naredbi tega zakona praviloma ostala učiteljem njihova stopnja. Vključ temu se je zgodilo — zlasti s s v o b o d o m i s e l n i m i učitelji — da jim niso očuvali dotedanjih stopenj, ampak da so pred nje uvrstili mlajše učitelje, ki so bili pristaši krščanske-socialne stranke. Med zastopljenimi učitelji sta bila tudi Franc Peer in Josip Wochešlender, učitelja iz šolskega okraja Neunkirchen. Prvi je v svobodnomiselnih učiteljskih krogih jako delaven in priljubljen tovariš, ki zavzema več važnih zaupnih mest in nima še nobene disciplinarne kazni. Wochešlender je jako vnet učitelj, ki je dobil za svoje delovanje šele pred kratkimi leti od okraj. šol. sveta v Neunkirchnu pohvalni dekret in ki ga v njegovem službenem kraju visoko spoštujejo. Oba sta se pritožila na deželni šolski svet, ki je pa pritožbo zavrnil, ne da bi navedel vzrokov. Omeniti je, da Wochešlenderja njegov nadzornik, ki je zagrižen pristaš krščanske-socialne stranke, niti nadzoroval ni. Potem sta vložila oba učitelja po svojem pravem zastopniku pritožbo na naučno ministrstvo. To je pritrđilo odločbi deželnega šolskega sveta z motivacijo, da imata oba učitelja pomanjkljivosti, ki obsojajo njiju službeno delovanje in vedenje v šoli ter tunaj nje. Proti tej odločbi sta se pritožila oba učitelja na upravno sodišče. O tej pritožbi je razpravljalo upravno sodišče pod predsedstvom senatnega predsednika barona Jacobija.

Zastopnik obeh učiteljev je dejal, da nista dobila imenovani učitelja v vsi desetletja dolgi službeni dobi najmanjše graje, da ne more samo nadzornikovo poročilo nadomeščati kolegalnega ravnanja, ki ga zahteva zakon za vse zadeve, zaradi katerih je treba izdati odločbo ali izreči mnenje, da torej manjka odločbi ministrstva konstatovanje in da nasprotuje nazor o krivdi aktom. Domnevati je torej, da je bilo poslano na deželni šolski svet o obeh rekurentnih poročilih od katerekoli strani, ki ni za to zakonito poklicana.

Zastopnik vlade, sekijski svetnik dr. pl. Braitenberg, se je izjavil, da se vrši kvalifikacija učiteljev na podlagi takih momentov, ki niso znani pritožnikom, pa ki jih tudi ni nihče primoran razglasiti, ker je to zadeva svobodne sodbe, in se zato odteza judikator upravnega sodišča. Vladni zastopnik je tudi priznal, da sta bila pritožnika zastopljena.

Upravno sodišče je ugodilo pritožnikom in zaradi pomanjkljivega postopanja razveljavilo ministrsko odločbo. V utemeljevanju stoji, da mora imeti šolska oblast, ako se ne drži izvršilne naredbe glede čuvanja službene stopnje, za to čisto konkretno podlago in razloge, ki se lahko nanje opira. V tem slučaju pa mora dati učiteljema priliko, da se izjavita o zadevi, da tudi lahko zagovarjata svoje pravice. Te pa zastopata lahko samo tedaj, ako prideta v položaj, da se branita proti nazorom, ki jih zavzema oblast.

Ta odločba upravnega sodišča je važna — kakor že rečeno — ker utemeljuje zahtevo učiteljstva po uvedbi javne kvalifikacije. Dokazuje pa tudi, kako se nekateri birokratski krogi nazadnjaški in nepristopni sodobnim vprašanjem. Izvajanja sekijskega svetnika dokazujejo, da ni neopravičeno dvomiti o modernosti naše učne uprave.

Izpremenjena pravila

„Zaveze avstr. jugoslovanskih učiteljskih društev“.

I. Namen.

§ 1. Namen „Zaveze“ je:

- a) združitev vseh jugoslovanskih učit. društev po Dalmaciji, Koroškem, Kranjskem, Primorskem in Štajerskem;
- b) pospeševanje duševnih in gmotnih interesov učiteljstva in jugoslovanskega šolstva na napredni, svobodnomiselni in narodni podlagi.

II. Sredstva.

§ 2. Sredstva, da se doseže namen so:

- a) „Zavezino“ zborovanje, vršče se po enkrat na leto v kakem primerem

kraju prej imenovanih dežel, pri katerem se razpravlja o predmetih, navedenih v § 1. b) in c);

- b) občevanje z vsemi avstrijskimi učiteljskimi društvi;
- c) vzdrževanje in podpiranje strokovnih listov;
- d) izdavanje in zalaganje šolskih knjig in drugih šolskih potrebščin.

III. Sedež.

§ 3. Sedež društva je v Ljubljani.

IV. Člani.

§ 4. K „Zavezi“ lahko pristopijo vsa učiteljska društva v deželah, imenovanih v § 1. Člani teh društev so obenem člani „Zaveze“.

§ 5. Častni član „Zaveze“ postane lahko vsakdo, ki si je pridobil izrednih zaslug za avstrijsko jugoslovansko učiteljstvo in šolstvo ali za „Zavezo avstr. jugoslovanskih učiteljskih društev“.

Častne članice imenuje delegacija na predlog upravnega odbora.

V. Pristop in izstop članov.

§ 6.

- a) Posamezna društva pristopijo „Zavezi“, ako to sklenejo v svojem zborovanju. Ta pristop je naznaniti pismeno „Zavezinemu“ vodstvu, ki o tem sklepa. Proti vodstvenemu sklepu je dovoljen priziv na upravni odbor, oziroma na delegacijo.
- b) Pristop k „Zavezi“ se vrši lahko vsak čas; vendar je plačati društvenino za vse tekoče leto.
- c) Posamezna učiteljska društva izstopijo iz „Zaveze“, ako to sklenejo v svojem zborovanju ter svoj sklep pismeno prijavijo „Zavezinemu“ vodstvu.
- d) Posamezna učiteljska društva se smatrajo za izstopivša tudi tedaj, ako ne vplačajo letnega doneska po trikratnem opominu.
- d) Društvo, ki nasprotuje „Zavezinemu“ namenu ali ne izpolnjuje „Zavezinih“

LISTEK.

Pisma iz Ljubljane.

I.

Gospod urednik!

Dovolite, da se Vam predstavim! Moje ime je Pavliha — učitelj Pavliha iz Ljubljane! Dosedaj še nimam časti, da bi Vas poznal osebno. Zato mi dovolite, da se Vam predstavim na ta ne več nenavaden način. Torej, moje ime je Pavliha — učitelj Pavliha iz Ljubljane. — Prihajam, gospod urednik, da Vam ponudim svoje sodelovanje na literarnem polju, da Vam pomagam napolnjevati predala „Učiteljskega Tovarša“ s svojimi duševnimi plodovi. Jako častno bo zame, ako ne odklonite te moje ponudbe in me sprejmete v vrsto svojih sotrudnikov!

„Učiteljski Tovarš“ ima sicer že sedaj skoro redno prilogo to je znamenje, da Vam ne primanjkuje niti dopisnikov niti tvarine, vendar sem sedaj še jaz pristopil v Vaše vrste,

to pa iz posebnih vzrokov, ki Vam jih polagoma razjasnim. Da ima „Uč. Tov.“ prilogo — to je dobro!

Dobro je namreč za naročnike, ki radi bero Vaš list in ga težko pričakujejo vsako soboto, dobro je tudi za našo tiskarno, ker napravi g. faktor Strlekar za vsako številko prav masten račun; dobro je za tov. Widra, ki se vselej prav široko nasmeje, če vidi kak račun, ki ga odpošlje tiskarna, češ: Pa bo zopet nekaj denarja v vedno prazni blagajnici! Za vse to je torej dobro, da ima „Uč. Tov.“ prilogo. Z njo napravljate mnogo veselja tem ljudem, le eden pa je, ki ima ob vsaki priliki vse druge občutke, samo veselih ne, in to je tovariš — Andrej!

Večkrat sem ga že skrivaj opazoval, ko je prejel „Uč. Tov.“ s prilogo. To se Vam je pridrušal in preklinjal, da se je vse kadilo. Bolj če je bila debela številka, tem večja rdečica je obšla njegovo sicer blede lice, sveta jeza mu je blisknila iz oči in pogledal je proti nebu, da sta se mu zenici skrili gori nekam pod obrvi in ni bilo nič drugega viditi, kakor

sama očesna belina. „Ta prokleti urednik! Vrag ga počitraj! Že zopet priloga! — Pa kar štiri strani! Kaj pa misli ta zlodej!? Urednik lahko piše, seveda! Jaz pa naj plačujem! Pa — s čim? Če bi vsi naročniki plačali vso naročnino naprej, pa ves zaostali dolg, bi bilo to komaj za priloge, kdo bo pa plačal list?“

Take in enake jeremijade preroka ubogi Andrej, in jaz se mu ne čudim. Tiskarna računa vsako vrstico, računi prihajajo redno za vsako številko, a jako neredno prihaja naročnina, še neredneje odplačila starega dolga; namesto tega pa reklamacije in pritožbe kakor n. pr. ta: „Kako je to, da dobivam list vedno en dan kasneje kakor izide!“ Ni vrag, da postane pri takih razmerah Andrej nervozen in da zakolne nekaterikrat.

Za upravnika in njegovo blagajnico bi bilo torej najbolje, da bi ne bilo nikdar priloge in da bi se tednik skrčil na mesečnik. To bi pa zopet ne bilo prav ne naročnikom ne Widru ne Strlekarju in — kakor se mi zdi — tudi Vam ne.

Večina je na strani priloge in ker je ve-

čina tu, pristopam s tem še jaz k nji in puščam Andreja na cedilu.

„Kaj ti bo Andrej!“ — je rekla moja žena — „večine se drži, če bi se vedno držal večine, bi bil tudi že lahko postal kak vodja v Ljubljani, tako pa ne prideš nikamor naprej, ker si tako neumen!“

Sploh imam s svojo ženo grozne težave! Vedno in vedno mi reglja na ušesa, kaj moram storiti in kako delati, da pridem naprej. V prvi vrsti — pravi — se moram vedno držati večine, potem bi menda moral hoditi v „Union“ k predavanjem, ki jih imajo tam nekateri gospodje doktorji sv. pisma, ne pa v „Mestni dom“, kjer govorita kak dr. Tavčar ali pa dr. Triller, potem — pravi — moram iti večkrat k izpovedi in k sv. obhajilu, pa ne tako, da bi me nobeden ne videl, ampak tedaj, ko je največ ljudi v cerkvi, treba bi bilo tudi zahajati večkrat sem ali tam, pa bogve kaj še, potem bi postal lahko mestni nadučitelj. Tako je blebetala moja žena. Jaz sem jo pa začuden gledal in ni mi šlo v glavo, kaj ima „Union“, izpoved, cerkev itd. stika z mojo

pravil, more delegacija na predlog upravnega odbora izključiti. Za tak sklep je treba dvotretjinske večine.

VI. Dolžnosti in pravice članov.

§ 7.

- Visokost letnih doneskov za posamezne člane določa delegacija od leta do leta.
- Posamezna društva morajo vpsolati dotične doneske vsako leto do konca maja meseca „Zavezine“ blagajniku.
- „Zavezi“ pristopivše društvo ima vpsolati nemudoma imenik svojih članov (t. j. ime, značaj in bivališče posameznih svojih društvnikov), društvenega odbora ter prepis svojih pravil.
- Vsako „Zavezino“ društvo si mora naročiti „Zavezino“ glasilo.
- Po vsakem občnem zboru posameznih društev je prijaviti „Zavezine“ vodstvu novoizvoljeni odbor in vse druge spremembe.
- Vsako „Zavezino“ društvo izvoli delegate za „Zavezino“ zborovanje, in sicer izvoli društvo 10 članov enega delegata, društvo do 10 do 20 članov dva, društvo 20 do 30 članov tri itd. Volitev delegatov velja za eno leto.
- Vsak član „Zavezi“ pristopivšega društva ima pravico govoriti na glavnih skupščinah, postaviti predloge, udeleževati se razprav in uvajati goste s sporazumljenjem predsednikovim.
- Pri sejah delegatov imajo pravico svetovanja in glasovanja le delegatje, pri glavnih skupščinah pa vsak član.

VII. Uprava.

§ 8. „Zavezo“ upravlja a) vodstvo; b) upravni odbor; c) delegacija.

§ 9. V upravnem odboru so: a) predsednik; b) I. in II. podpredsednik; c) I. in II. tajnik; d) I. in II. blagajnik; e) uredniki in upravniki „Zavezinih“ listov; f) še toliko odbornikov, kolikor jih pride v odbor po § 11.

§ 10. Predsednik, I. tajnik in I. blagajnik tvorijo „Zavezino“ vodstvo, ki rešuje vse tekoče zadeve in objavlja svoje sklepe v društvenem glasilu. V važnih vprašanjih si mora dobiti pritrdilo upravnega odbora.

§ 11. „Zavezina“ delegacija voli najprej vodstvo, t. j. predsednika, I. tajnika in I. blagajnika. Ko je ta volitev končana, se volijo ostali odborniki.

Ostale odbornike — razen urednikov in upravnikov „Zavezinih“ listov — izvolijo delegati posameznih v „Zavezi“ zastopanih kronovin, in sicer za Kranjsko, Primorje in Štajersko po tri; za Dalmacijo in Koroško pa izvolijo dotični delegati na vsakih 50 članov, ki pripadejo iz teh kronovin „Zavezi“, po enega odbornika; vendar tudi ti deželi ne smeta imeti več nego po tri odbornike.

Urednike in upravnike „Zavezinih“ listov imenuje začasno in z naknadnim odobrenjem upravnega odbora „Zavezino“ vodstvo in so oni obenem člani upravnega odbora.

§ 12. Vodstvo se voli z listki. O načinu izvolitve ostalih odbornikov — izvzemši urednike in upravnike — pa določuje od slučaja do slučaja delegacija; vendar se sme voliti „z vzklikom“ samo, ako ni ugovora.

Upravni odbor voli iz svoje srede I.

in II. podpredsednika, II. tajnika in II. blagajnika.

Vse volitve se vrše z nadpolovično večino glasov. Ako se pri dveh volitvah ne doseže nadpolovične večine, pride do ožje volitve. Kadar je enoliko glasov, odloči žreb.

Vse volitve so veljavne za tri leta; vendar se razteza njih doba do izvolitve novega odbora.

§ 13. Odborniki, ki imajo kot pooblaščenca „Zaveze“ kake izdatke, imajo pravico zahtevati povrnitev stroškov. Članom vodstva, urednikom in upravnikom „Zavezinih“ listov sme določiti upravni odbor za njih delo primerno nagrado. Pri določitvi teh nagrad ne sme biti dotičnik pri seji navzoč. O dovoljenih nagradah je poročati delegaciji.

§ 14. Predsednik vodi seje vodstva, upravnega odbora, delegacije in glavne skupščine; sklicuje vodstvene in odborove seje; zastopa „Zavezo“ na zunaj; podpisuje s tajnikom vse spise; ima v razpregledu imenik vseh članov; hrani društvene spise in je odgovoren za pravočasno izvršitev odborovih in zborovih sklepov.

Delegacijo in glavno skupščino sklicuje vodstvo po sklepu upravnega odbora.

§ 15. Ako je predsednik zadržan, ga zastopa I., oziroma II. podpredsednik v vseh njegovih dolžnostih in pravicah.

§ 16. Tajnik oskrbuje vse pisarske posle, spisuje zapisnike vodstvenih sej ter sestavlja letna poročila o delovanju „Zaveze“ in „Zavezinih“ učiteljskih društev.

§ 17. Zapisnike sej upravnega odbora, delegacije in glavne skupščine sestavljata dva zapisnikarja, ki jih imenuje predsednik izmed članov upravnega odbora oziroma delegacije. Zapisnike vodstvenih sej podpisujejo vsi trije člani vodstva; zapisnike upravnega odbora predsednik in zapisnikarja; zapisnike delegacij in glavne skupščine pa predsednik, zapisnikarja in še dva izvoljena overovatelja.

§ 18. Blagajnik vodi vse v svoje področje spadajoče knjige in račune, prejema in izdaje denar ter podpisuje s predsednikom vred vse spise, tičeče se denarnih zadev.

§ 19. Vodstvene seje more sklicati predsednik, ako to zahteva vsaj en član vodstva; seje upravnega odbora pa na pisмено zahtevanje vsaj treh odbornikov. Delegacije se mora sklicati, ako to zahteva polovica „Zavezinih“ društev.

§ 20. Upravni odbor je sklepčen, ako je prisotnih najmanj polovico odbornikov, vodstvo pa, ako so navzoči vsi trije člani.

§ 21. „Zavezina“ delegacija je zbor upravnega odbora in delegatov posameznih učiteljskih društev in je sklepčna pri vsakem številu.

§ 22. Delegacija določi čas, upravni odbor pa kraj glavne skupščine.

§ 23. Delegatom se je pri zborovanju delegacije izkazati s potrdilom svojega imenovanja, ako se to zahteva.

§ 24. Delegacija voli vsako tretje leto upravni odbor, oziroma izvrši vsako leto potrebne dopolnilne volitve, sestavi dnevni red glavne skupščine, določa „Zavezino“ glasilo in letne doneske (§ 7 a), razsoja prepire, nastale v „Zavezi“ ter sklepa o premembah pravil in o razdruženju „Zaveze“.

§ 25. V vseh sejah in zborovanjih se sklepa z relativno večino glasov, razen o

§ 6. d) in § 28. Kadar je enoliko glasov, odloči predsednik.

VIII. Glavna skupščina.

§ 26. Glavna skupščina se vrši vsako leto enkrat. Ta obravnava vse predmete, ki jih postavi na dnevni red delegacija. Glavna skupščina lahko traja več dni. Poleg skupščine se lahko prirede tudi seje raznih odsekov.

IX. Društveno glasilo.

§ 27. V društvenem glasilu se objavlja „Zavezina“ izvestja, sklepi, oglasi in pozivi ter poročila posameznih „Zavezinih“ učiteljskih društev.

X. Razdruženje.

§ 28. „Zaveza“ se razdruži, ako to sklene delegacija s tričetrtinsko večino navzočih delegatov. Ista delegacija tudi določi, kaj je storiti z društveno imovino; vendar se sme ta porabiti le v korist učiteljstva.

§ 29. Ako pa „Zaveza“ preneha iz kakega drugega vzroka, prevzame njeno imovino mestni magistrat ljubljanski, ki naloži denar v hranilnico in posojilnico Učiteljskega konvikta v Ljubljani, ostalo imovino pa shrani dotlej, da se ustanovi nova „Zaveza“ avstr. jugoslovanskih učiteljskih društev s sedežem v Ljubljani. V last te nove „Zaveze“ preide potem vse društveno imetje.

XI. Občne določbe.

§ 30. „Zaveza“ ima svoj pečat z napisom: „Zaveza avstr. jugoslovanskih učiteljskih društev v Ljubljani“, ki ga brani predsednik.

§ 31. Upravno delovanje se določi s posebnim „poslovnim redom“, ki ga sestavi odbor, a potrdi delegacija.

Naš denarni zavod

Geslo: Kar plodono naložim, v pomoč le sebi podarim.

Hranilnica in posojilnica Učiteljskega konvikta v Ljubljani.
registrirana zadruga z omejenim jamstvom.

Promet do konca junija: K 103.640.04.

Naznanilo. Kdor želi od zadruge kakih informacij, naj za odgovor priloži 20 h v pošt-nih znamkah. Na prošnje brez vpošiljatve navedenih znamk se ne odgovarja.

Delovanje kmetijske družbe kranjske.

Dne 9. t. m. se je vršil v „Mestnem domu“ v Ljubljani občni zbor kmetijske družbe kranjske.

Učiteljstvo, ki deluje za prosep kranjskega kmetijstva v mnogoštevilnih podružnicah imenovane družbe, se gotovo zanima, kakšno je njeno delovanje. Naši tovariši so steber mnogim podružnicam, in na njih sloni vse njihovo delovanje. Zato se nam zdi umestno, da poročamo tudi mi o delovanju kmetijske družbe kranjske.

Na občnem zboru je poročal o družbenem stanju, oziroma o njenem delovanju ravnatelj gospod Gustav Pirc. Iz tega poročila posnemljemo:

Leta 1907. je imela družba 6915 članov, torej za 177 več kakor leta 1906.

V tekočem letu, to je leta 1908., je pa družbi pristopilo že doslej 1271 novih članov. Število članov je sedaj naraslo na čez 7000.

Člani so bili razdeljeni v 133 podružnic. Od lanskega občnega zbora sem je bilo nanovo ustanovljenih sedem podružnic, in sicer v Koprivniku, Kočevski Reki, Starem logu, Ravnah, Preloki, Semiču in stari cerkvi.

Društveno delovanje v letu 1907. je bilo tako-le: Vložni zapisnik izkazuje 984 strogo uradnih dopisov, poslovnih števil pa izkazuje 32.636.

V družbini pisarnici, ki jo vodi družbeni ravnatelj, sodeluje poleg njega še 1 tajniški pristav, 1 pisarničar, 1 knjigovodja, 3 skladiška uradnika, 1 pomožni uradnik in 3 služabniki, ki pomagajo tudi v skladišču.

Delovanje podružnic je bilo večinoma jako živahno; posebno zadnji čas se mora njih vedno skrbnejše delovanje pohvalno omeniti. Delo glavnega odbora ima največjo oporo v uspešnem delovanju podružnic. Podružnice imajo sedaj 29 drevesnic ter vsako leto v svojem okolišu oddajo veliko število dreves. 20 podružnic v vinskih krajih ima tudi večje ali manjše trtnice in nekatere tudi vzorne vinograde. Za vzdrževanje drevesnic in trtnic dobivajo podružnice primerne podpore iz državnih in deželnih sredstev.

O družbinih zavodih in podjetjih je naslednje poročati:

1. Družbena podkovska šola. Ta šola, ki jo ima družba že 60 let v svoji oskrbi, je pravzaprav obrtna šola, ki zaradi zakonskih naredb mora obstati, prizadeva pa družbi toliko neupravičenih žrtev, da je glavni odbor moral skleniti, da se iznebi te šole, oziroma žrtve zanjo. Dogovori s c. kr. deželno vlado, z deželnim odborom in z magistratom stolnega mesta Ljubljane merijo na to, da naj se način vzdrževanja podkovske šole tako izpremeni, da bodo omenjeni činitelji dovolj prispevali in odvezali družbo vsakih žrtev. Zopet se ustanovi živinska bolnica. Podkovska šola je pod vodstvom posebnega ravnatelja, delujeta pa na nji učitelj podkovstva in njegov asistent. Šola je imela, kakor običajno, v preteklem letu dva polletna tečaja.

2. Družbena sadna drevesnica. Družba ima sedaj dve drevesnici, in sicer staro na bivšem poizkusnem dvorec na Poljanah in novo drevesnico na prostoru v Gornji Šiški. V stari drevesnici se ne pride luje dovolj dobro drevje za oddajo, zato družba ne more zadoščati naročilom svojih članov in je zaradi tega prisiljena že pet let naročati iz gornjeavstrijskih združenih drevesnic vsako leto po več tisoč visokodebelnih dreves. To naročanje tujega drevja, ki družbi prizadeva razmeroma velikih žrtev, se bo moralo toliko časa vzdrževati, dokler ne bo v novi drevesnici dovolj drevja na razpolaganje. Nova sadna drevesnica v Gornji Šiški je sedaj zasajena s štirimi letniki sadnega drevja. Prvo drevje bo mogoče oddati jeseni leta 1909. Gospodarstvo v novi drevesnici je tako urejeno, da bo mogoče vsako leto oddati 23 do 24 tisoč visokodebelnih in pritrilnih sadnih dreves raznih plemen in vrst.

3. Družbeni dvorec na Viču. Ta dvorec ima družba sedaj štirinajsto leto v zakupu. Njegov namen je delati poizkušnje z raznimi semeni, vzgajati plemsko goved ter dajati prostor za kupljene plemenske živali, ki se s pomočjo državne in deželne podpore razdeljuje po deželi. Gmotni uspeh je popolnoma

Dalje v prilogi.

službo. Ko je videla, da ne pojim njenega razlaganja, mi je rekla:

„Veš, Pavliha, tako si neupameten, da slišiš travo rasti!“

Zdaj pa imaš — sem si mislil.

Veste, gospod urednik, moja žena pa trdi vedno prav, kar trdi. Zato tudi nisem natančno vedel kako je z menoj in puncto nespameti. Takoj prihodnjo nedeljo, sem šel na Barje. Tam je največ trave. Postavil sem se sredi prostranega travnika, ki je menda last tamošnjega tovariša Črnagoja, in sem natezal ušesa in — čujte, gospod urednik — pa sem res nekaj slišal!

Kaj je pravzaprav tisto bilo, kar sem slišal, ne vem, toda ko sem prišel čez dva tedna zopet tja, je bila trava več kakor za dve pedi večja, kar je dokaz, da je rasla in kar potrjuje mojo ženo v veri, da trdi vedno prav!

Pa še nekaj drugega se je pripetilo! Takrat, ko sem poslušal na Črnagojevem travniku travo, takrat se je nekaj zasukalo v moji duši, um se mi je razsvetlil, oči so se mi od-

prle, in v tistem trenutku sem spoznal, da nisem ustvarjen samo za navadnega učitelja, ampak najmanj za nadzornika, če ne še celo za ljubljanskega nadučitelja ali pa za učiteljskega zastopnika v mestnem šolskem svetu ali pa za urednika „Uč. Tov.“

Nadzorniških mest sedaj ni praznih. Voditeljsko mesto je razpisano; za to mesto bom kompetiral in ga tudi drugi ne bo dobil kakor Pavliha. Za zastopnika v mestni šolski svet bodo pa tudi mene volili. Samo nadzornik Gabršek se mi noče umakniti. On je bil namreč poleg tovariša Režka izvoljen za zastopnika učiteljstva. Sedaj ko je postal nadzornik, bi se moral — po mojem mnenju — odpovedati tej časti — pa se noče. Mene pa to jezi, ker ne morem priti na njegovo mesto in moram zato vsak dan poslušati zabavlje svoje žene, da ne pridem nikamor naprej.

Sicer so nekateri moji tovariši tega mnenja, da ni bilo za ljubljansko učiteljstvo še nikdar tako dobro preskrbljeno, kakor je sedaj, ko ga ščitijo trije nadzorniki, namreč: c. kr. okr. šol. nadzornik Maier, c. kr. okr. šol. nad-

zornik Belar in c. kr. okr. šol. nadzornik Gabršek.

To podpisem tudi jaz, učitelj Pavliha, z obema rokama — če bi moje žene ne bilo — tako pa moram Vas, gospod urednik, prositi, pišite Vi g. Gabršku in recite mu, naj odloži častno mesto učiteljskega zastopnika, saj bo imel mogoče dovolj sej pri ljubljanskem okoliškem in kamniškem šolskem svetu in naj pusti, da pridem tudi jaz že končno naprej!

Vam

vdani

Pavliha,
učitelj.

Živali in alkohol.

Abstinenti iščejo v svojem boju proti pijančevanju vedno pomoči pri živalih, ki nam jih postavljajo za zgled, češ, ker živali lahko prebijajo brez alkohola in tudi ne čutijo nikake potrebe po njem, zato je nenaravno, da edino človek zauživa alkoholične pijače, ker jih potrebuje za duševno in telesno „moč“. Apostoli zmernosti pa so s to trditvijo na krivi poti:

tudi med živalmi je prav poštenih pijancev in ni redko, da se „ga“ tudi kak čveteronožec prav grdo naleze...

Lastniki zverinjakov in pazniki po živalskih vrstovih zamorejo potrditi, da uporabljajo zlasti sloni vsako mogočo priliko, da pridejo do kake „dobre kapljice“. Žganje ljubijo prav posebno, in če je kak slon nemaren ali pa če je ozlovoljen in hudoben, je najboljšo sredstvo: dati mu nekaj litrov jeruša ali kakega drugega močnega žganja. Najbolje je, da se mu to pijačo vlije v vodo, kadar gre pit; s slastjo pijača potem debeločez pijačo in kadar je prespal svojo pijanost, je zopet popolnoma pomirjen in dobre volje. Medvedje in opice so veliki pivopivci, a tudi žganja ne odklanjajo. Tudi konji radi pijo pivo; znani tržaški spe-diter Exner n. pr. ima konja, ki mu je potrebno zaporedoma deset vrčkov piva ravno toliko, kakor nas enemu izpiti kozarec vode. Psi so takisto veliki prijatelji alkohola; ako so se enkrat navadili alkoholičnih pijač, skoro ne morejo več prestajati brez njih. Bili so psi, ki so jim gospodarji dajali alkohola, kolikor se ga